

**DENKEN AAN
BRUCE KENNEDY**

Van Herman Koch verscheen eveneens bij
Ambo|Anthos *uitgevers*

Red ons, Maria Montanelli
Eindelijk oorlog
Eten met Emma
Odessa Star
Het diner
De ideale schoonzoon
Zomerhuis met zwembad
Korte geschiedenis van het bedrog
Geachte heer M.
De greppel

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

HERMAN KOCH
DENKEN AAN
BRUCE KENNEDY

Ambo|Anthos
Amsterdam

Eerste druk 2009
Negende druk 2018

ISBN 978 90 263 4194 6

© 2005, 2009 Herman Koch

Deze uitgave verscheen eerder bij uitgeverij Augustus
Omslagontwerp en -illustratie Roald Triebels, Amsterdam

Foto auteur © Annaleen Louwes

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Lily en Amalia

1

Ze zag hem opnieuw bij het ontbijt. Eigenlijk had ze niet verwacht dat hij in hetzelfde hotel zou verblijven. Hij droeg een zonnebril en een zwart T-shirt met korte mouwen. Hij was zojuist teruggekeerd van het buffet en besmeerde het puntje van een croissant met boter.

Ze keek naar zijn onderarmen, die buitensporig behaard waren. Een groot zwart horloge met zwarte band sierde zijn pols. Hij, op zijn beurt, staarde tijdens het besmeren van de croissant in gedachten verzonken naar buiten, naar het op dit uur van de dag altijd doodstille wateroppervlak met de vissersbootjes.

De vorige middag was hij voor het terras van het hotel zo maar ineens uit een wit jeepje gestapt en naar binnen gelopen. De paar gasten die er hun aperitief zaten te drinken hadden hun glazen neergezet en elkaar aangestoten. Ook Miriam herkende hem onmiddellijk. Ondanks, of juist dankzij het baseballpetje, het gebloemde overhemd met korte mouwen, de korte sportbroek, de witte Nike-sneakers en de zonnebril was er geen twijfel mogelijk.

Misschien denkt hij dat hij zo niet opvalt, had Miriam gedacht. Of misschien denkt hij dat wel helemaal niet.

Het witte jeepje was ondertussen met draaiende motor voor het terras blijven staan. Een jongen met drie ringetjes in een oorlel en met het soort natkrullende haar alsof het net onder de douche vandaan kwam trommelde met zijn vingers op het stuur. Verder naar achteren, voorbij de palmen op de paseo marítimo, maakte het pontje naar het natuurgebied aan de overzijde van de Guadalquivir zich los van de steiger en laveerde pruttelend tussen de dobberende vissersbootjes door.

Al na een paar minuten kwam hij weer naar buiten. Hij liep naar het lage stenen muurtje dat de paseo marítimo van het strand scheidde en keek uit over de zee, daarna draaide hij zich om en monsterde de voorgevel van het hotel. Terwijl hij terugliep naar het jeepje riep hij iets onverstaanbaars naar de jongen met de drie oorringetjes.

Miriam keek naar zijn behaarde benen in de witte sport-schoenen. Geen sokken. De meeste mannen zagen er belachelijk uit in korte broek, terwijl ze zelf waarschijnlijk dachten dat het ze jonger en vlotter maakte, maar bij hem kreeg het door de pluizige plukjes haar, die aan alle kanten als struikgewas uit zijn kuiten sprongen, bijna iets vertederends. Miriam dacht aan Ben, haar echtgenoot thuis in Amsterdam, die nooit een korte broek aantrok. Dat was weer het andere uiterste, maar diep in haar hart was ze hem er dankbaar voor.

Het volgende ogenblik liet hij zich in de passagiersstoel zakken, de jongen gaf vol gas en het jeepje verdween in de richting van het oude stadscentrum. De hotelgasten op het terras bogen zich naar elkaar toe en hervatten hun conversatie.

Afgekeurd, had Miriam gedacht, terwijl ze het laatste bodempje van haar gin-tonic achteroversloeg. Jammer, dacht ze meteen daarna.

Maar vanochtend zat hij toch hier aan de ontbijttafel een

croissantje te smeren. Kennelijk waren de andere hotels van Sanlúcar de Barrameda hem nog minder bevallen dan het Reina Cristina. Evenals de gasten gisteren op het terras deed iedereen zijn uiterste best om net te doen of hij er helemaal niet zat. Terwijl ze hun gekookte eitjes pelden en hun glaasjes jus d'orange aan hun lippen zetten keken ze alle kanten op, maar niet naar zijn tafeltje. Verder was het of iedereen zachter, gedempter praatte dan gisteren toen hij er nog niet was.

Zelf leek hij ook zijn best te doen niemand recht aan te kijken. Natuurlijk was daar al de zonnebril, die het onmogelijk maakte zijn ogen te zien, maar het zat hem ook in zijn lichaamshouding – iets tussen gemak en ongemak in, alsof hij zich er goed van bewust was dat hij overal de aandacht trok, maar zich tegelijkertijd niet wilde laten kennen – alsof hij de hoop op een normaal, anoniem leven zonder herkenning nog altijd niet had opgegeven.

Toen hij zijn croissantje op had kwam hij overeind en liep langzaam naar de verste hoek van de ontbijtzaal, waar Juan, de enige ober die tijdens het buffet aanwezig was, op speciaal verzoek eieren bakte op een hete plaat. Door de altijd glimlachende Juan, die de in een niet zuinige scheut olijfolie sputterende eieren met een spatel op je bord schepte, kreeg het ontbijtbuffet een persoonlijk accent.

Zoals zij het later aan haar beste vriendin Laura zou vertellen (en nog weer veel later aan Anabel, haar lerares Spaans in Amsterdam), handelde ze in een impuls. Ja, volkomen impulsief stond ze op, begaf zich eerst halfslachtig in de richting van de buffettafel, bleef daar een paar seconden staan aarzelen alsof ze iets zocht tussen de mandjes met harde, witte bolletjes en de schalen met kaas en vleeswaren, en liep vervolgens in één rechte lijn naar de bakplaat met de eieren.

Het impulsieve van haar actie werd onderstreept door het feit dat ze niet eerder in de zes dagen die ze inmiddels in het Reina Cristina verbleef een gebakken ei had besteld. Sterker nog, ook thuis in Amsterdam behoorde het gebakken ei niet tot haar favoriete gerechten; ze maakte ze wel met veel liefde klaar voor de leden van haar gezin (haar eigen versie met ham en gesmolten kaas was door haar zoontje Alex ‘eieren à la mama’ gedoopt), maar at er zelf zelden van.

Wat dacht je dan op dat moment? zou Laura later vragen, en Miriam zou antwoorden dat ze dat niet wist. Anabel vroeg op dat moment in haar verhaal nog helemaal niks – en ook later niet, trouwens.

‘¿Uno o dos?’ vroeg Juan vriendelijk.

‘Dos, por favor,’ antwoordde Miriam. Ze keek toe hoe Juan de schalen brak op de rand van de bakplaat en de inhoud naast de drie eieren deponeerde die daar al in de olie dreven. Pas daarna keek ze opzij.

De nieuwe gast stond met zijn handen in de zakken van zijn korte broek. Door de zonnebril was niet goed in te schatten waar zijn ogen op gericht waren. Ze keek naar zijn strak achterovergekamde zwarte haar. Het glansde van de gel, en omdat hij een kop kleiner was dan zij kon ze boven op zijn hoofd kijken, waar de huid van zijn schedel door het haar heen schemerde.

‘Usted habla español,’ zei hij toen plotseling, zonder haar vooralsnog aan te kijken. ‘¿Pero no es española, verdad?’ Pas bij deze laatste zin draaide hij zich om, liet de zonnebril een stukje van zijn neus zakken en boog zijn hoofd zodat ze zijn ogen kon zien.

In de met de regelmaat van de klok terugkerende enquêtes in tijdschriften als *Cosmopolitan*, *Elle* en *Marie Claire* werden altijd de ogen genoemd bij de vraag waar je het eerst op lette bij

iemand van de andere sekse. Pas veel later en ver daaronder kwamen andere zaken als lichaamsgeur, gevoel voor humor, mond, neus en uiterlijk in het algemeen aan de orde, in steeds wisselende volgorde van belangrijkheid.

‘Maar ik hoorde eerst zijn stem,’ zou Miriam later tegen Laura zeggen, ‘en pas daarna zag ik zijn ogen.’ Ze kon zich niet herinneren of de stem vaak werd genoemd in de enquêtes, maar zelf had ze op de middelbare school een vriendje gehad met wie eigenlijk niks mis was – mooie kop met lang blond haar, prachtige ogen, een zacht maar stevig lichaam en ook nog iemand met, inderdaad, gevoel voor humor – behalve zijn stem. Ruben heette hij, en wanneer hij haar lieve woordjes in het oor fluisterde, moest zij onwillekeurig aan een achter de plint krabbelende muis denken, en als hij van veraf haar naam riep aan een over een schoolbord uitschietend krijtje. Van het begin af aan had Miriam geweten dat ze zoveel mogelijk en met volle teugen van Ruben zou genieten, maar dat ze naast zo’n stem niet oud wilde worden.

¿Pero no es española, verdad? Het was de stem die ze ook met haar ogen dicht uit duizenden zou hebben herkend. Ondanks het Spaans met het vette Amerikaanse accent was het onmiskenbaar de stem van de psychisch gestoorde garagehouder die zijn hele familie uitmoordt in *The Moons of July*, en natuurlijk de stem van de ijzervretende kanonneerbootkapitein uit *The Saratoga File*, maar ook de stem die, onder de palmen op het strand van Pearl Harbor, de dodelijk gewonde Jodie Lamar ten huwelijk vraagt in *No More Damage* en die als de alcoholische berggids Joe Roscoe de verdwaalde schoolklas uit de sneeuw van de Rocky Mountains redt in *Back to Base*.

Met haar ogen dicht deed de stem haar aan een toastje denken dat tergend langzaam met boter wordt besmeerd, het was

een stem die ergens tussen je schouderbladen ging zitten en zich daarna een weg omhoog zocht naar de eerste haartjes in je nek.

'No, soy holandesa,' zei ze. *'I mean... I am Dutch...'* Ze had er onmiddellijk spijt van dat ze zo snel op het Engels was overgeschakeld. Niet alleen omdat ze zo liet blijken dat ze wist wie hij was, maar ook omdat het was alsof ze in het Spaans een verbeterde, sexyer, versie van zichzelf kon spelen, terwijl ze in het Engels gewoon een Nederlandse werd die onbeholpen Engels sprak met een Nederlands accent. *'From Amsterdam,'* voegde ze er snel aan toe, om de schade nog enigszins te beperken.

Ze voelde een warme gloed onder haar ogen, die zich begon uit te strekken naar haar wangen. Nu niet! sprak ze zichzelf toe, hoewel ze wist dat dit het vaak alleen maar erger maakte, zoals het proberen te onderdrukken van een giechel op een begrafenis. Het snelle blozen was haar grootste handicap, hoewel dit haar volgens Ben nog altijd 'iets meisjesachtigs' gaf op haar vijfenveertigste. Vanuit haar ooghoeken zag ze hoe Juan de drie eieren op een bord schepte. Iemand moest nu snel nog iets zeggen, al wist zij niet goed wie.

'Right,' zei hij. Over de rand van zijn zonnebril keek hij haar aan en schonk haar een glimlach die ze al ontelbare keren eerder had gezien. Omdat hij kleiner was dan zij en zijn pupillen naar boven moest richten, zag ze veel oogwit, dacht ze eerst, maar toen realiseerde ze zich dat er in zijn laatste films ook al veel oogwit onder de pupillen zichtbaar was geweest. Soms was het zelfs of de pupillen boven op het oogwit dreven en bij vlaggen onder zijn zo karakteristieke zware oogleden werden weggeduwd. Dit teveel aan oogwit was niet zelden een symptoom van drankmisbruik, zo wist Miriam, en helemaal wit was het ook al niet meer, maar tegelijkertijd wist ze dat zij haar hele le-

ven in deze ogen zou kunnen blijven kijken.

Met zijn linkerhand pakte hij het bord eieren aan, terwijl hij zijn rechterhand naar haar uitstak.

‘Bruce Kennedy,’ zei hij.

I know, had ze bijna gezegd, maar slikte dit nog net in. Zijn hand voelde precies zo aan als zij hem zich had voorgesteld. Ruw en zacht en stevig, en groter dan je bij zijn postuur zou verwachten.

‘Miriam,’ zei ze. ‘Miriam Wenger.’

2

Op het strand drapeerde ze haar handdoek in de ligstoel, haalde haar boek uit haar tas en ging zitten. Ze schopte haar slippers uit en zette haar zonnebril op haar voorhoofd. Met samengeknepen ogen tuurde ze naar de overkant van de Guadalquivir, waar een minuscule Land Rover een eindeloze stofwolk achter zich aan trok. Verder was er geen beweging, geen zeil, geen uitvarend vissersbootje, alleen links aan de horizon, ver voorbij de plaats waar de rivier in open zee uitmondde, lag een olietanker te trillen in de wazige lucht. Het was niet te zien of hij bewoog of stillag, en misschien had hij er gisteren ook al gelegen.

Ze zette haar mobieltje aan. Na een paar tellen klonken er kort achter elkaar drie piepjes. Het eerste bericht was een sms'je van Laura. *Hier regent het lekker hard. Kus. L. Miriam* drukte op antwoord en toetste *Hier niet. Liefs. M.*

Ze las de tekst over en overwoog er nog iets aan toe te voegen. *Weet je wie hier ook is?* Ze schudde haar hoofd, het was nog te vroeg. Ze drukte op verzenden en luisterde toen haar voice-mail af.

'... Miriam...' klonk na een pauze van zeker vijf seconden

de stem van haar moeder, en toen, na opnieuw een pauze, nog een keer: ‘... Miriam...’

Haar moeder behoorde tot de generatie voor wie de mobiele telefonie een uitvinding was uit een toekomst waar zij niet op had gerekend dat ze hem nog zou moeten meemaken. Dat een in Arnhem gedraaid nummer haar rechtstreeks in verbinding kon stellen met haar dochter aan de Spaanse zuidwestkust kon zij misschien net bevatten, maar dat er vervolgens door een onbekende mevrouw met een totaal andere stem dan haar dochter werd meegedeeld dat zij een boodschap mocht achterlaten, ging haar voorstellingsvermogen te boven.

Wanneer Miriam aan het begin van zo’n boodschap een stilte hoorde, wist zij meteen wie het was. Vaak sprak haar moeder niets in, en hoorde Miriam alleen een tegen haar vader geuite verzuchting als ‘Ze is er niet...’ of een wanhopig ‘Doorgeschaald?’, waarna de verbinding werd verbroken.

Ze rekende er dan ook niet meer op dat haar moeder na het twee keer noemen van haar dochters naam nog iets zou zeggen, en daarom schrok ze des te heviger van het vervolg. ‘Ik heb Ben gesproken, Miriam... En hij zei... hij vertelde me wat er was gebeurd...’ In de nu opnieuw intredende stilte meende Miriam op de achtergrond vaag het openen en sluiten van een deur te horen, daarna klonk onmiskenbaar haar vaders stem. Zij kon hem niet verstaan, maar het antwoord van haar moeder klonk luid en duidelijk. ‘... De krant...? In de keuken, waar zou hij anders moeten liggen...? Miriam... waar was ik...? Ja, ik weet wat er is gebeurd, en ik... ik ben geschrokken... Wil je me alsjeblieft laten horen hoe het met je is?’

Na wat ruis en een paar klikken, en nog wat stommelende geluiden die erop wezen dat haar moeder in eerste instantie kennelijk was vergeten dat je ook na het inspreken van een bericht de

verbinding dient te verbreken, klonk de heldere vrouwenstem van de voicemailservice die het volgende bericht aankondigde.

‘Met mij,’ hoorde ze de stem van Ben. ‘Ik bel alleen even om te horen hoe het met je gaat... En omdat we sinds eergisteren niets meer van je hebben vernomen. Ik bedoel, ik wil je uiteraard nergens toe dwingen, maar voor de kinderen is het een beetje raar om niets van je te horen... Ik probeer zo normaal mogelijk te doen, en Alex doet stoer en vraagt niet eens naar je... Maar voor Sarah is het anders, ik bedoel, ze is zés, Miriam... Ze vraagt wanneer je terugkomt, en voor haar is zondag nog heel ver weg, ook al is het vandaag al woensdag... Nogmaals, voel je nergens toe verplicht, het gaat niet om mij... Nou, ik hoop dat je het fijn hebt, en dat je goed uitrust... Dag, tot gauw...’

Omdat ze bang was dat haar moeder een tweede poging zou wagen zette Miriam haar mobieltje uit. Terwijl ze zo hard mogelijk in haar onderlip beet, staarde ze gedurende een volle minuut uit over de rimpelloze zee, maar het lukte haar niet om de twee berichten met behulp van het uitzicht te verdringen. Ze herinnerde zich dat van vroeger, dat ze tijdens haar eerste vakanties alleen of met een vriendin soms vanuit een telefooncel op een kade in een of ander zuidelijk vissersplaatsje naar huis belde, en dat het na het horen van de stemmen en de verhalen van haar ouders wel een paar uur duurde voordat ze weer net zo ver weg was als voor het telefoongesprek.

Ze stond op, trok haar blouse uit en liep naar de zee. Pas toen ze een vijftigtal meter de baai in was gezwommen draaide ze zich om en keek naar het strand. De ligstoel waar zij de voicemailberichten had afgeluisterd stond er klein en verlaten bij, er waren verder alleen een paar jongens aan het volleyballen bij het net naast de aanlegplaats van het pontje, en ook de terrassen op de paseo marítimo waren goeddeels leeg.

Het was vooral het dwingende karakter van de berichten dat haar nu hardop deed vloeken. Ze dook onder water en toen ze weer bovenkwam trok ze aan haar koude haar, drukte het met kracht tegen haar oren en vloekte daarna nog een keer. *Wil je me alsjeblieft laten horen hoe het met je is?* ‘Nee!’ zei Miriam luid. ‘Dat wil ik helemaal niet!’

Met het stijgen der jaren was er een zweem van vals melodrama in haar moeders stem geslopen, iets huilerigs en verongelijks, alsof er een onrecht moest worden goedge maakt waarover alleen fluisterend, met neergeslagen ogen, kon worden gesproken. ‘Misschien ben ik gewoon te veel,’ had ze een paar jaar geleden gezegd naar aanleiding van de planning voor de kerstdagen. Dat was bij de gelegenheid dat Miriam met lood in de schoenen had aangekondigd dat ze dit jaar *voor één keer* met Ben en de kinderen naar de Canarische Eilanden zou gaan, en dat ze dus niet traditiegetrouw op tweede kerstdag in Arnhem zouden komen eten.

Ze probeerde rustig te ademen, terwijl ze met trage, brede slagen terugzwom naar het strand. *Ik weet wat er is gebeurd.* Ze vervloekte Ben, die tegenover zijn schoonmoeder zijn mond voorbij had gepraat; of misschien had hij zijn mond wel helemaal niet voorbijgepraat en was het een weloverwogen keuze geweest haar moeder bij de recente ontwikkelingen te betrekken.

In gedachten hoorde ze zijn stem. Het was bovenal een redelijke stem, zoals altijd. Een stem die je niets kon verwijten. *Voel je nergens toe verplicht,* had de stem gezegd – hij had niet beschuldigend geklonken, eerder verdrietig en al bij voorbaat berustend in mogelijke tegenslag.

Nee, de stem trof geen blaam. De stem behoorde toe aan iemand die met de mensen alleen het goede voorhad.

Onder het afdrogen vloekte ze nog een paar keer luid. Ze voelde zich leeg en hongerig en uitgeput, als na een lange vlieg-reis met meerdere tussenstops. De goedheid van haar echtge-noot was zijn grootste kracht, en tegelijkertijd zijn grootste zwakte. Toen ze dit inzicht een keer tegenover Laura had probe- ren te verwoorden, had deze haar lange tijd aangekeken en daarna gezegd dat meerdere vrouwen een moord zouden doen voor een man op wie je zo voor de volle honderd procent kon vertrouwen als op Ben. Vervolgens had ze al zijn deugden en aantrekkelijke kanten opgesomd, maar Miriam kreeg steeds meer het gevoel alsof Laura een bepaalde voordelige hypo- theekvorm zat aan te prijzen, zo een waarbij je niet hoeft af te lossen en alleen rente betaalt.

‘Ik zou soms alleen willen dat hij wat slechter was,’ had Mi- riam gezegd toen haar vriendin ten slotte was uitgesproken.

Die middag at ze een eenvoudige lunch op het terras van El Bi- gote aan de paseo marítimo. Ze dacht aan Bruce Kennedy. Aan het moment waarop hij zijn zonnebril weer op zijn plaats had geschoven en met zijn drie eieren terug naar zijn tafeltje was gelopen – maar niet dan nadat hij haar had gevraagd hoe lang ze nog in Sanlúcar bleef. Een dag of wat, had Miriam geant- woord. In het Engels klonk het nog vager dan in het Neder- lands (*‘Oh, a couple of days...’*), heel anders in elk geval dan ‘Tot aanstaande zondag, want dan zit mijn weekje alleen, zon- der mijn man en mijn twee kinderen, er alweer op’. Waarop Bruce Kennedy haar een van zijn van het witte doek bekende grijzen toewierp en met de licht ironische ondertoon die zo ongeveer zijn handelsmerk was geworden zei dat ze elkaar dan vast nog wel zouden tegenkomen.

‘Then I’m sure we’ll meet again.’

Ook de zin zelf leek uit een film afkomstig – en misschien was dat ook wel zo, had Miriam heel even gedacht. Misschien was het een soort test, en werd zij geacht het bijbehorende antwoord te geven.

Maar toen kreeg hij het bord met zijn drie gebakken eieren overhandigd. Vlak voordat hij haar definitief de rug toekeerde had hij er nog *'That would be nice'* aan toegevoegd. Omdat hij zijn zonnebril alweer voor zijn ogen had, kon zij niet zien waar hij naar keek. Doorgaans keken mannen je dan eerst 'veelbetekenend' in de ogen, om hun blik vervolgens in etappes te laten zakken. Via neus, mond en hals keerden de meesten terug bij je ogen voor nog een tweede 'veelbetekenende' blik. Er waren er die nog verder naar beneden gingen, met pauzes bij borsten, buik en benen, om pas via de voeten weer op hun dooie gemak naar boven te kruipen. Soms zeiden ze nog iets, maar de meesten vonden dit niet nodig. *Ik zou je graag binnenkort, of desnoods nu meteen, in het echt uitkleden*, diende je in hun ogen te lezen – en wanneer je je blik niet afwendde, ze misschien zelfs aanmoedigde met een glimlach, sprong het sein vanzelf op groen naar het uitkleden zelf. Er kon nog iets worden gegeten of gedronken, mogelijk zou er bij een glas wijn en een pastagerecht nog wat vrijblijvend over gemeenschappelijke interesses en achtergronden worden gebabbeld, maar vanaf dat moment was alles slechts uitstel.

Voordat zij met Bernhard Wenger was getrouwd had Miriam de jongens en mannen in alle soorten en varianten leren kennen. Uit nieuwsgierigheid moedigde ze ze zo vaak en zo veel mogelijk aan om het niet bij veelbetekenende blikken te laten. Ja, ze had ze allemaal wel een keer gehad, de 'verlegen' praters met hun eindeloze gelul over zichzelf, de 'leuke' en 'interessante' mannen die er geen doekjes om wonden dat de vrou-

wen hun bij bosjes kwamen aanwaaien, en dat je dankbaar moest zijn dat je een keer van hun diensten gebruik mocht maken, de gespierde en overvloedige zweters die binnen een minuut klaarkwamen en je vervolgens probeerden wijs te maken dat dit ‘echt de eerste keer’ was dat zoiets gebeurde. Het ergst waren de werkers en de zwoegers, mannen die in de *Cosmopolitan* hadden gelezen wat vrouwen ‘lekker’ vinden, die een bed of een matras als hun natuurlijke werkplek beschouwden en met je lichaam aan de slag gingen of het een huis was dat in zijn geheel vertimmerd moest worden.

Maar Bruce Kennedy had zijn zonnebril op. En hoewel zijn ogen onzichtbaar waren, kreeg ze geen moment de indruk dat hij na het uitspreken van de laatste zin haar lichaam aan een keurende blik onderwierp.

Omdat ze niet zo goed wist wat ze terug moest zeggen, glimlachte ze alleen maar en knikte even. Ze had aan het oogwit achter de donkere glazen gedacht, het oogwit dat niet helemaal wit meer was.

Tegen haar gewoonte in bestelde ze nog een koffie met cognac en wandelde daarna in een rustig tempo terug naar het hotel. Ze twijfelde tussen een korte siësta op haar kamer en een duik in het zwembad. Ze liep de hoteltuin in en strekte zich uit op een ligstoel met parasol aan de rand van het zwembad, niet ver van de bar. Een ober in een wit jasje (niet Juan, maar eentje met een snor die als twee druppels water leek op Manuel uit *Fawlty Towers*) kwam vragen of zij iets wenste.

‘*Un gin tonic,*’ zei ze, waarbij ze probeerde de bestelling met een zo Spaans mogelijk accent uit te spreken. In het blauwe water speelden een paar kinderen met een knalrode opblaasinktvis. Ze haalde haar boek uit haar tas en probeerde te lezen, maar het wit van de pagina’s deed pijn aan haar ogen. Het was een boek